

УДК 378.147 : 615.825 : 796 [510+512.317]

Олег БАЗИЛЬЧУК,

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
Хмельницький національний університет, м. Хмельницький*

Юрій ПАВЛІШЕН,

*кандидат медичних наук, Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький*

Ірина КВАСНИЦЯ,

*Хмельницький інститут соціальних технологій Університету
“Україна”, м. Хмельницький*

ДОСВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ КИТАЮ І ГОНКОНГУ

Стаття присвячена проблемі професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії у провідних вищих навчальних закладах Китаю і Гонконгу. Визначено перелік університетів, які проводять підготовку бакалаврів фізичної терапії у цих країнах. Проаналізовано основні підходи до системи підготовки професійних кадрів з фізичної терапії у Китаї і Гонконгу. Проведено аналіз навчальних планів підготовки бакалаврів фізичної терапії у вищих навчальних закладах цих країн. Висвітлено основні відмінності між системами підготовки фізичних терапевтів у Китаї, Гонконгу та Україні.

Ключові слова: зарубіжний досвід, професійна підготовка, майбутні фахівці з фізичної терапії, вищі навчальні заклади.

© Базильчук О., Павлішен Ю., Квасниця І.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Університети країн Азії за темпами свого розвитку з кожним роком стають конкурентними вищим навчальним закладам США та Європи, що підтверджується їх світовим рейтингом, опублікованим у The Times Higher Education [1]. Слід вказати на те, що, окрім необхідності надавати можливість отримувати вищу освіту все більшій кількості нових студентів, у багатьох країнах Азії усвідомлюють важливу роль, яку відіграють дослідження світового рівня в розвитку наукомісткої економіки, тому, як наслідок, уряди цих держав не шкодують коштів на освіту [2].

Опублікований світовий рейтинг університетів показав, що перевага починає зміщуватися на Схід: найкращі вищі навчальні заклади Китаю, Гонконгу, Сінгапура та Південної Кореї, Японії значно підвищили свої показники, при тому, що деякі університети Великої Британії, США та Європи поступилися позиціями або зовсім вибули з лідируючих позицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опираються автори. Акцентуємо увагу на тому, що у вітчизняній науці, на жаль, обмежена кількість досліджень, пов'язаних із вивченням закордонного досвіду професійної підготовки фахівців з фізичної терапії в країнах Азії. Так, дисертаційне дослідження науковця Ризик Алла Мустафа Хусин Кавакзе було присвячено вивченню організаційно-методичних особливостей підготовки фахівців фізичної реабілітації в Йорданії.

Мета статті – проаналізувати досвід професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії у вищих навчальних закладах Китаю і Гонконгу.

Завдання статті:

1. Здійснити аналіз системи професійної підготовки фахівців з фізичної терапії у провідних вищих навчальних закладах Китаю і Гонконгу.
2. Виявити відмінності у професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичної терапії в системі вищої освіти України, Китаю і Гонконгу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз інформації, представленої на навчально-наукових сайтах університетів Китаю і Гонконгу, дозволив визначити цілісну картину професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії у вищих навчальних закладах цих країн.

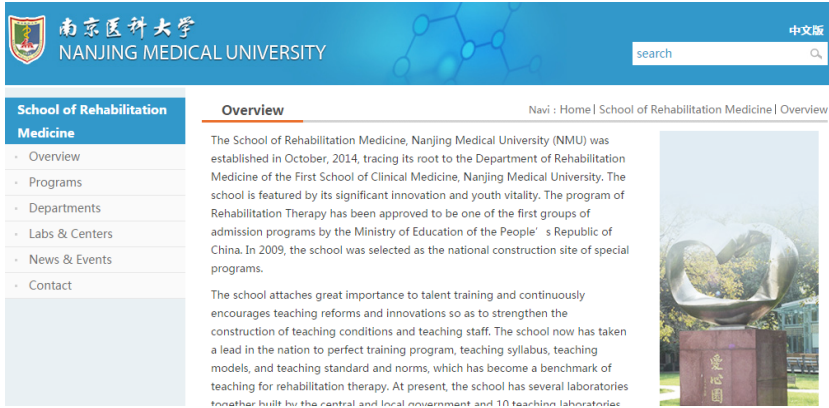
Упродовж двох десятиліть Китай здійснив прорив не тільки в економіці, але й в освіті: в країні відкрилася значна кількість вищих навчальних закладів. Кількість випускників з вищою освітою збільшилася в рази. За кількістю запатентованих винаходів і індексу цитування наукових статей Китай вже увійшов в першу світову трійку, поступаючись поки що США та Японії. Китайський уряд вбачає економічну вигоду у розвитку інфраструктури, матеріально-технічної бази університетів, облаштовуючи їх за бюджетні кошти передовим обладнанням. При цьому вартість вищої освіти залишається доступною, як для жителів Китаю, так і для іноземних студентів [3].

У Китаї, як і у Сполучених Штатах Америки і в країнах Європи та віднедавна і в Україні, прийнята трирівнева система надання академічних ступенів: бакалаврат, магістратура та докторантура [3].

Школа відновлювальної медицини Накінського медичного університету (Nanjing University) була створена у жовтні 2014 року, і стала першою школою клінічної медицини Накінського медичного університету (рис. 1). На її базі Міністерством освіти Китайської Народної Республіки була схвалена програма відновлювальної терапії. Організаційний аспект діяльності цієї школи спрямовано на розширення міжнародного бачення розвитку освіти щодо відновлювальної медицини. Підтвердженням цього є тісний зв'язок з Всесвітньою Конфедерацією фізичної терапії (WCPT) і Всесвітньою Федерацією ерготерапевтів (WFOT) [4].

В останні роки ця школа налагодила широку міжнародну співпрацю з обміну студентами з такими зарубіжними вищими навчальними закладами, як Гонконзький політехнічний університет (Xianggang Ligong Daxue – Hong Kong Polytechnic University), Університет Даутона (University of Dayton), Creighton University (чия програма ерготерапії

посідає перше місце в США), Університет Сіднея, Університет Квінсленда, Університет Манчестера.

Рис. 1. Сторінка web-сайту Школа відновлювальної медицини Накінського медичного університету (Nanjing University)

Накінський медичний університет (Nanjing University) посідає 7 сходинку рейтингу популярності у Китаї та 159 сходинку у міжнародному рейтингу The Times Higher Education [4].

Школа відновлювальної медицини Накінського медичного університету (Nanjing University) пропонує дві програми отримання вищої освіти, орієнтуючись на фізичну терапію і працетерапію.

Програма навчання розрахована терміном на 4 роки навчання загальним обсягом 229 кредитів (ECTS) навчального навантаження, з яких обов'язкових 32 дисципліни обсягом 160 кредитів; елективних курсів – 10 кредитів, з яких не менше 4 кредити повинні складати цикл гуманітарних наук і мистецтво; 2 кредити соціальної практики; 52 кредити – фахової практики; 3 кредити виділяється для підсумкової атестації. До структури першого року навчання увійшли загальноосвітні і фундаментальні курси та деякі базові медичні курси; другого року навчання – частина базових медичних професійних курсів; третього року навчання – теорія реабілітації професійно-зорієнтовані курси; четвертий рік навчання присвячено реабілітаційній практиці.

Як відомо Китай на сьогодні залишається комуністичною країною і це знаходить своє відображення у структурі і змісті навчальних планів усіх спеціальностей вищої школи, у тому числі і майбутніх фахівців з фізичної терапії. Так, у структуру навчального плану першого року навчання включено 11 дисциплін загальним обсягом 57 кредитів (ECST) з них 5 дисциплін, змістовна частина яких розкриває ідеологічну складову комуністичного устрою країни: “Ідейно-моральне культивування та правова основа” (Ideological and moral cultivation and legal basis) – 54 год (3 кредити); “Сучасна історія Китаю” (Chinese modern history outline) – 36 год (2 кредити); “Основні принципи Марксизму” (Marxist basic principle) – 54 год (3 кредити); “Вступ у теорію соціалістичної системи Мао Цзедуна” (Introduction to the theory of the socialist system of Mao Zedong) – 108 год (6 кредитів); “Військова теорія” (Military theory) – 54 год (3 кредити). Другий блок дисциплін фундаментального професійно-зорієнтованого циклу: “Англійська мова” (English language) – 258 год (15 кредитів); “Основи роботи на комп’ютері” (Computer based) – 90 год (5 кредитів), “Фізика” (Physics) – 72 год (4 кредити); “Медична хімія” (Medical Chemistry) – 72 год (4 кредити); “Вступ у біомедицину” (Introduction to Biomedicine) – 50 год (3 кредити). Нам імпонує те, що у структурі і змістові навчального плану, достатньо великий обсяг навчального навантаження передбачено на вивчення різних видів спорту – дисципліна “Спорт” (Sports) – 130 год (8 кредитів).

До структури навчального плану другого року навчання включено 13 дисциплін загальним обсягом 44 кредити (ECST): Анатомія (Anatomy) – 90 годин (5 кредитів); Функціональність людини (Human Functionology) – 100 годин (5 кредитів); Розвиток людини (Human Development) – 36 годин (2 кредити); Основи клінічної медицини (Fundamentals of Clinical Medicine) – 72 години (4 кредити); Медичний огляд (Medical imaging) – 36 годин (2 кредити); Геріартрія (Geriatrics) – 16 годин (1 кредит); Біоетика (Bioethics) – 20 годин (1 кредит); Локальна анатомія (Local anatomy) – 36 годин (2 кредити); Вступ у відновну медицину (Introduction to Rehabilitation Medicine) – 24 години (1 кредит); Збудники патологічних захворювань людини (Pathogen pathology

of human disease) – 123 години (7 кредитів); Клінічний профіль захворювання (Clinical disease profile) – 144 години (8 кредитів); Неврологія (Neurology) – 48 годин (3 кредити); Медична статистика і епідеміологія (Medical Statistics and Epidemiology) – 54 години (3 кредити).

До структури навчального плану третього року навчання включено 18 дисциплін загальним обсягом 59 кредитів (ECST): Кінематика (Kinematics) – 120 годин (7 кредитів); Оцінка функціонального відновлення (Rehabilitation function assessment) – 150 годин (8 кредитів); Фізична терапія – Спорт (Physical Therapy – Sports) – 90 годин (5 кредитів); Працетерапія (Occupational therapy) – 59 годин (3 кредити); Ортези (Orthosis) – 45 годин (3 кредити); Порушення розвитку (Developmental disorders) – 45 годин (3 кредити); Навколишнє середовище та допоміжні технології (Environment and auxiliary technology) – 60 годин (3 кредити); Неврологічні розлади і травми у дорослих (Adult neurological disorders and injuries) – 60 годин (3 кредити); Професійна реабілітація і професійна освіта (Vocational rehabilitation and vocational education) – 30 годин (2 кредити); Фізіотерапія (Physiotherapy) – 30 годин (2 кредити); Логопедія (Speech therapy) – 30 годин (2 кредити); Ортопедія (Orthopedicsss) – 42 години (2 кредити); Нейропсихологія (Neuro psychology) – 48 годин (3 кредити); Порушення опорно-рухового апарату (Musculoskeletal disorders) – 54 години (3 кредити); Інші захворювання (Other diseases) – 42 години (2 кредити); Зміцнення здоров'я людей похилого віку (Elderly Health Promotion) – 48 годин (3 кредити); Психологічна реабілітація (Rehabilitation Psychological) – 54 години (3 кредити); Зв'язок лікар-пацієнт (Doctor-patient communication) – 27 годин (2 кредити).

У перші два роки навчання навчальні плани цих двох програм практично ідентичні. Після четвертого семестру навчання реалізується принцип розподілу на дві спеціальності: фізіотерапія та ерготерапія з подальшим вивченням спеціалізованих дисциплін і практики. Студенти, які успішно склали контрольні заходи з усіх навчальних курсів програми, успішно склали національний тест з англійської мови, комп'ютерне тестування першого рівня, можуть отримати відповідний ступінь бакалавра. Випускники бакалаврату можуть працювати

товуватися у реабілітаційні відділення лікарень, оздоровчі заклади системи охорони здоров'я або суміжних відомств, займатися викладацькою діяльністю на кафедрі відновлювальної медицини (кафедри реабілітаційної медицини), громадських організаціях реабілітації, а також на посаді реабілітолога у спортивних командах і федераціях інвалідів на різних рівнях.

За своїми параметрами система вищої освіти в Гонконзі є практичною копією того навчального процесу, який здійснюється у вищих навчальних закладах Великої Британії. Пояснюється це тим, що упродовж понад 150 років Гонконг був колонією Великої Британії, тому вплив метрополії виразився не тільки в популяризації англійських звичаїв і побуту, але й у самих формах і методах передачі знань. У сучасний період перебування території Гонконгу під китайською юрисдикцією вносить корективи в окремі аспекти місцевої освітньої системи, але її загальна модель залишається незмінною [5].

Сфера освіти в Гонконзі підпорядкована Департаменту освіти уряду Гонконгу Китайської Народної Республіки. Усі навчальні заклади розділені на три категорії: державні, субсидовані та приватні. Переважна частина закладів початкової та середньої освіти відноситься до категорії субсидованих, вони отримують дотації від уряду і гранти від благодійних та релігійних організацій – християнських, буддистських, даоських та ін. Зарахування в такі школи в основному здійснюється на загальних підставах, окремих вимог до претендентів не пред'являється. Приватні школи і вищі навчальні заклади, навпаки, мають право вибирати учнів відповідно до встановлених ними критеріями.

Модель системи освіти Гонконгу неодноразово змінювалася. З позицій сьогодення значна частина громадян поки навчаються відповідно до британської освітньої моделі, запровадженої у 1971 році, яка передбачає кілька ступенів обов'язкового і необов'язкового навчання, у тому числі 5 років середньої освіти та 2 роки підготовки до вступу у вищі навчальні заклади [5].

У країні нараховується 9 акредитованих державою університетів, один з яких приватний. Також у Гонконзі працюють 4 коледжі, 3 ін-

ституту професійної технічної освіти та приватні установи загальної освіти, які мають право надавати ступінь молодшого спеціаліста.

Після вищої освіти в Гонконзі можна отримати такі освітні рівні: рівень асоціата – рівень молодшого наукового співробітника у різних науково-дослідних інститутах, що працюють за його профілем, а також бакалавра, магістра та доктора.

Підготовка бакалаврів з фізичної терапії в Гонконзькому політехнічному університеті (Xianggang Ligong Daxue – Hong Kong Polytechnic University) – здійснюється на факультеті охорони здоров'я і соціальних наук, зокрема на відділенні реабілітаційних наук (рис. 2). Вищий навчальний заклад був заснований в 1937 році. Сьогодні – це один з провідних технічних університетів Азії, який посідає 5 місце за рейтингом вищих навчальних закладів країни і 205 місце у світовому рейтингу.

Рис. 2. Сторінка web-сайту Гонконзького політехнічного університету (Xianggang Ligong Daxue – Hong Kong Polytechnic University)

Програма навчання розрахована на чотири роки стаціонарної форми навчання загальним обсягом 132 кредити (у тому числі 23 кредити клінічної практики). Структуру навчального плану складають чотири блоки дисциплін: 1) Фундаментальні науки: “Анатомія людини” (Human Anatomy) – 3 кредити, “Фізіологія людини” (Human

Physiology) – 3 кредити; “Фармакологія в реабілітації” (Pharmacology in Rehabilitation) – 1 кредит; “Функціональна анатомія” (Functional Anatomy) – 3 кредити; “Клінічна неврологія та нейро-науки” (Clinical Neurology and Neuro-science); “Психологічна реабілітація” (Rehabilitation Psychology) – 3 кредити; “Наука про рух” (Movement Science) – 3 кредити; “Ортопедія і травматологія” (Orthopedics and Traumatology) – 3 кредити; “Методи дослідження і статистика” (Research Methods and Statistics) – 3 кредити; “Розвиток людини упродовж життя” (Human Development across Lifespan) – 3 кредити та ін.). 2) Лікувальні процедури: “Електрофізична терапія” (Electrophysical Therapy) – 3 кредити; “Практичні принципи фізіотерапії” (Principles of Physiotherapy Practice) – 3 кредити та ін.; 3) Професійно-орієнтовані: “Професійна етика і правознавство” (Professional Ethics and Legal Issues) – 3 кредити; “Первинний медико-санітарний догляд” (Primary Health and Community Care) – 3 кредити; “Фізіотерапія опорно-рухового апарату” (Musculoskeletal Physiotherapy) – 11 кредитів; “Серцево-легенева фізіотерапія” (Cardiopulmonary Physiotherapy) – 5 кредитів; “Неврологічна фізіотерапія” (Neurological Physiotherapy) – 6 кредитів; “Дитяча неврологія та порушення розвитку” (Paediatric Neurology and Developmental Disabilities) – 3 кредити; “Основи традиційної китайської медицини у фізіотерапії / голковколуювання” (Fundamentals of Traditional Chinese Medicine For Physiotherapy Practice / Acupuncture for Physiotherapy) – 3 кредити; “Курсовий проект” (Capstone Project) – 3 кредити та ін.). 4) “Клінічна практика” (Clinical Education) – 23 кредити (в різних умовах, у тому числі лікарнях, поліклініках, реабілітаційних центрах, спеціалізованих центрах, спеціальних школах і громадських організаціях як у самій країні, так і на території Китаю). Студенти відповідно до власних потреб і можливостей можуть обирати додатково безкоштовні факультативи.

Окрім цього, університет активно заохочує студентів отримувати теоретичний і практичний досвід у зарубіжних вищих навчальних закладах.

Після закінчення навчання випускники освітнього ступеня “бакалавр з фізичної терапії” можуть працевлаштовуватися у державних та

приватних установах, до яких відносяться лікарні та поліклініки різної форми власності, будинки для престарілих, спеціалізовані школи, дошкільні навчальні заклади, громадські центри та ін. Окрім цього, випускники мають можливість продовжити своє навчання за програмами магістратури і аспірантури.

Випускники мають право зареєструватися до Ради фізіотерапевтів Гонконгу. За час набуття певного професійного досвіду та подальшої післядипломної освіти, фахівці з фізичної терапії мають право на реєстрацію у Раді фізіотерапевтів Нової Зеландії і Раді медичних професій у Великій Британії, що значно розширює можливості їх працевлаштування та кар'єрного зросту у обраній професії.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз інформаційних джерел свідчить, що підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії освітнього ступеня бакалавр у провідних вищих навчальних закладах Китаю і Гонконгу схожа за структурою такої підготовки у більшості вищих навчальних закладах України, але є відмінності, вивчення яких буде сприяти підвищенню ефективності вищої освіти майбутніх фахівців з фізичної терапії. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії у провідних вищих навчальних закладах країн Європи.

Список використаної літератури

1. Світовий рейтинг університетів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2017>
2. Університети Азії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://www.unipage.net/ru/universities_in_asia]
3. Університети Китаю [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://www.unipage.net/ru/universities_in_china]
4. Сторінка web-сайту Накінського медичного університету (Nanjing University) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [<http://english.njmu.edu.cn/8016/list.htm>]
5. Высшее образование в Гонконге [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [https://www.unipage.net/ru/education_in_hong_kong#]

6. Сторінка web-сайту Гонконзького політехнічного університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www8.rs.polyu.edu.hk/rsmain/en/programmes/undergraduate_studies/index_id_2.html]

Рецензент – доктор педагогічних наук Гомонюк О. М.

Базыльчук О. В., Павлишен Ю. И., Кваснища И. Н. Опыт профессиональной подготовки будущих специалистов по физической терапии в высших учебных заведениях Китая и Гонконга

Статья посвящена проблеме профессиональной подготовки будущих специалистов по физической терапии в ведущих высших учебных заведениях Китая и Гонконга. Определен перечень университетов, которые проводят подготовку бакалавров физической терапии в этих странах. Проанализированы основные подходы к системе подготовки профессиональных кадров по физической терапии в Китае и Гонконге. Проведен анализ учебных планов подготовки бакалавров физической терапии в высших учебных заведениях этих стран. Освещены основные различия между системами подготовки физических терапевтов в Китае, Гонконге и Украине.

Ключевые слова: *зарубежный опыт, профессиональная подготовка, будущие специалисты по физической терапии, высшие учебные заведения.*

Bazył'chuk O. V., Pavlishen Y. I., Kvasnytsya I. M. Professional Training of Future Specialists in Physical Therapy in Higher Educational Institutions in China and Hong Kong

The article tackles the problem of professional training of future specialists in physical therapy in leading higher educational institutions in China and Hong Kong. It has been noted that according to the released world rating of universities the preference shifts towards East.

The best educational institutions in China, Hong Kong, and other economically developed countries have significantly increased their ratings making them competitive with many universities of Great Britain, USA, and Europe. The author has presented a list of universities providing training for bachelor's degree in physical therapy. To achieve the goal of this article, i.e.

the analysis of future specialists in physical therapy professional training in higher educational institutions in China and Hong Kong, the following research methods have been used: theoretical analysis of scientific and methodological references, analysis of information taken from educational-scientific web sites of universities in Israel. Basic approaches to the system of training of professional specialists in physical therapy in China and Hong Kong have been analyzed.

The analysis of curricula for training of bachelors in physical therapy in higher education establishment of these countries has been done. Major differences between the systems of physical the rapeutists training in China, Hong Kong, and Ukraine have been revealed. A peculiar feature of Chinese system of education is the fact that it is still a communist country which impacts the structure and content of curricula for all specialties including future specialists in physical therapy.

It has been found, that training of future bachelor's specializing in physical therapy in leading higher educational institutions in China and Hong Kong is similar in structure with the one in higher educational institutions in Ukraine although there are still some differences, analysis of which will improve the efficiency of future specialists in physical therapy training.

Keywords: *foreign experience, professional training, future specialists in physical therapy, higher educational institutions.*